

Předpisy České biskupské konference pro řízení ohledně obvinění ze sexuálních trestných činů

Libor Botek

List kardinála Levady ze 3. 5. 2011¹ stanoví požadavek, aby do konce května 2012 všechny biskupské konference vypracovaly „příručku“ pro projednání případů pohlavního zneužití nezletilých duchovními, uzpůsobenou na konkrétní situaci v různých regionech světa. Jedná se o průvodní list k okružnímu listu Kongregace pro nauku víry² vydanému dne 3. 5. 2011 a publikovanému 16. 5. 2011.

Na základě výše uvedeného dokumentu vydali biskupové pověření vypracovat směrnici pro řešení této problematiky na území ČBK.³ V té době jsme měli k dispozici dokument německé biskupské konference *Leitlinien für den Umgang mit sexuellem Missbrauch Minderjähriger durch Kleriker, Ordensangehörige und andere Mitarbeiterinnen und Mitarbeiter im Bereich der Deutschen Bischofskonferenz*, přijatý ve Würzburgu 23. 8. 2010⁴ a dokument Rakouské biskupské konference *Die Wahrheit wird euch frei machen*,⁵ podepsaný předsedou Rakouské biskupské konference kard. Christophem Schönbornem 21. 6. 2010 v Mariazell.

1 CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI, „Lettera del cardinale William Levada per la presentazione della circolare alle conferenze episcopali sulle linee guida per i casi di abuso sessuale nei confronti di minori da parte di chierici,“ dostupné na www.vatican.va, odkaz goo.gl/Cg11F [zveřejněno 3. 5. 2011, cit. 14. 5. 2012].

2 CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI, Lettera circolare per aiutare le conferenze episcopali nel preparare linee guida per il trattamento dei casi di abuso sessuale nei confronti di minori da parte di chierici, AAS 103 (2011): 406–412.

3 Jedná se o společný dokument ČBK a Konference vyšších řeholních představených. Ta v České republice sdružuje představené řeholních institutů a představené společností apoštolského života. Proto co je v textu řečeno o řeholních představených, platí také o představených společností apoštolského života, a co je řečeno o řeholnících, platí i o členech společností apoštolského života. Autor článku je členem komise pověřené přípravou dokumentu.

4 DEUTSCHE BISCHOFSKONFERENZ, „Leitlinien für den Umgang mit sexuellem Missbrauch Minderjähriger durch Kleriker, Ordensangehörige und andere Mitarbeiterinnen und Mitarbeiter im Bereich der Deutschen Bischofskonferenz,“ vyd. 23. 8. 2010, Pressemitteilungen der Deutschen Bischofskonferenz 132a, 31. 8. 2010.

5 ÖSTERREICHISCHE BISCHOFSKONFERENZ, „Die Wahrheit wird euch frei machen. Kurzfassung der Rahmenordnung für die katholische Kirche in Österreich,“ Mariazell

Rakouský dokument se pro potřeby české církve jevil jako příliš podrobný a rozvláčný. Vhodnější pro naše poměry se jevil stručnější koncept německé biskupské konference. Ovšem základní orientaci v problematice nejlépe shrnoval Okružní list Kongregace pro nauku víry. Ten se také stal hlavním východiskem pro vypracování Směrnice ČBK.

Bylo potřeba postihnout tyto oblasti: definovat trestný čin, zajistit prevenci vzniku trestného činu a zajistit postup jednání odpovědných orgánů církve v případě, že se objeví podezření ze spáchání trestného činu, a zabezpečit pomoc obětem těchto činů.

Směrnice má preambuli, v níž jsou definovány její cíle.

1. DEFINICE TRESTNÉHO ČINU

V tomto bodě Směrnice vychází z ustanovení příslušných kánonů CIC/1983, motu proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela*⁶ a *Normae de delictis Congregationi pro Doctrina Fidei reservatis seu Normae de delictis contra fidem necnon de gravioribus delictis*⁷ a přihlíží i k trestnímu právu České republiky. Zneužití osoby mladší osmnácti let pak definuje jako jednání, slovní útok nebo jiný útok proti šestému přikázání Desatera, spáchané klerikem (svěceným duchovním) vůči nezletilé osobě nebo na nezletilé osobě, nebo jednání či jiný útok, jehož objektem je důstojnost, integrita či mravní vývoj nezletilé osoby, včetně dětské pornografie. Je zde použito termínu svěcený duchovní z důvodu odlišení od tzv. nesvěcených duchovních, což jsou laičtí pracovníci v duchovní správě, jak je definuje civilní právo (1).⁸

CIC, Sacramentorum sanctitatis tutela a *Normae* nevyžadují, aby uvedené trestné činy spáchané laikem projednávala Kongregace pro nauku víry, ale jsou podřízeny normálnímu režimu trestního řízení, administrativnímu nebo soudnímu. Ovšem jako trestný čin toto jednání v civilním právu podléhá oznamovací povinnosti. S ohledem na závažnost trestného činu a tuto oznamovací povinnost jsme se rozhodli, že Směrnici

21. 6. 2010, Wien: Impressum Österreichische Bischofskonferenz, 2010.

⁶ JAN PAVEL II, Motu proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela*, AAS 93 (2001): 737–739.

⁷ CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI, *Normae de delictis Congregationi pro Doctrina Fidei reservatis seu Normae de delictis contra fidem necnon de gravioribus delictis* (21. 5. 2010), AAS 102 (2010): 419–434.

⁸ Čísla v závorce označují odstavce Směrnice.

ce bude rozšířena i na trestné činy laiků, pokud laik shora uvedené jednání či útok spáchá v souvislosti s činností církevní instituce. Hlavním důvodem je tato oznamovací povinnost, která vyžaduje, aby orgánům činným v trestním řízení byly oznamovány činy s jistotou zjištěné.

2. PREVENCE

Pokud jde o prevenci, směrnice se zabývá čtyřmi hlavními oblastmi – prevencí ve formaci před svěcením, prevencí v průběhu trvalé formace, preventivními opatřeními v personálním obsazování pastorační služby a preventivními opatřeními ve svátosti smíření.

2.1 *Prevence před svěcením*

Co se týče prevence před svěcením, ta je ve Směrnici pojednána zatím velmi stručně, protože odkazuje na budoucí vznik speciální směrnice pro formační pracovníky, vypracovanou ve spolupráci s civilními orgány a odborníky z necírkevních institucí (5). Důraz je proto kladen na vstupní psychologické vyšetření, které musí být zaměřeno i na zjištění sklonů kandidáta k této deliktní činnosti (2), na informování seminaristů o závažnosti selhání v této oblasti, formaci k upřímnosti a pravdivosti vůči představeným a především sobě samým (3). Kdo na sobě pozoruje sklony k uvedené trestné činnosti, je povinen z vlastní iniciativy opustit přípravu ke svěcení a nastoupit léčbu. Před tímto krokem se ale doporučuje konzultace s odborným formačním pracovníkem nebo představeným (4). Samozřejmostí je poučování o prozíravém jednání v situacích, v nichž hrozí nebezpečí z krivého nařčení (5).

2.2 *Prevence v trvalé formaci*

Prevenci v trvalé formaci zajišťuje diecézní biskup na kněžských dnech a jinými vhodnými formami a soustavným vzděláváním duchovních, a to za využití odborníků z necírkevní sféry (6). Zvláštní pozornost je zapotřebí věnovat výchově k obezřetnému jednání v situacích, kde hrozí možnost nařčení, a k tomu diecézní biskup také připravuje směr-

nice a publikace, zvláště pro postup pracovníků v zařízeních, kde se pracuje s mládeží (7). A samozřejmě i zde platí důraz na sebekritičnost duchovních, kteří, když v sobě pozorují uvedené sklony, mají sami vyhledat odbornou pomoc u vhodného a doporučeného odborníka a diecézní biskup jim k tomu poskytne maximální podporu (8).

2.3 Prevence v oblasti personálního obsazování pastorační služby

V oblasti personálního obsazování pastorační služby je důraz kladen na jednotný postup a vzájemné informování se diecézních biskupů a vyšších představených. Není možné propustit mezi diecézemi nebo diecézemi a řeholními instituty kněze, který měl uvedené problémy, aniž by o tom informoval propouštějící biskup nebo vyšší představený přijímajícího diecézního biskupa nebo vyššího představeného (9). Řeholní představený rovněž takového podřízeného nenabídne diecéznímu biskupovi k pastorační službě, v níž by mohl selhat, a i k jinému typu pastorační služby jej nabídne jen po náležitém informování (10). V personálním obsazování pozic pro práci s mládeží postupují odpovědní pracovníci při výběru kandidátů s maximální obezřetností (11).

2.4 Prevence ve svátosti smíření

U svátosti smíření Směrnice nařizuje zpovědníkům podmínit kající-kovi-klerikovi rozhřešení z trestných činů uvedených v odst. 1 Směrnice povinností sebeznačení svému ordináři (12). Nejedná-li se o klerika, podmíněné rozhřešení je vázáno na vyhledání odborné lékařské péče a převzetí odpovědnosti za spáchaný trestný čin před státními orgány, případně i ordinářem, došlo-li ke spáchání trestného činu ve spojení s pastorační službou (13). Od těchto podmínek smí zpovědník ustoupit jen v případě, kdy je zřejmé, že se jedná o událost, kde jistě uplynula dvacetiletá promlčecí lhůta od dosažení zletilosti nezletilého poškozeného, od té doby nedošlo k recidivě a zdravotní stav kajícího vylučuje možnost spáchání podobného trestného činu do budoucna. I zde však má zpovědník možnost uvážlivě podmínit rozhřešení vykonáním skutků nápravy nebo vyhledáním odborné lékařské péče. Uvážlivost se týká

především posouzení situace, zda nedojde naopak ke zbytečnému jitrění starých ran (14).

3. POSTUP PŘÍ ŘEŠENÍ VZNIKLÉHO TRESTNÉHO ČINU

Hlavní důraz Směrnice klade na řešení vzniklého trestného činu, konkrétně na procesní postup ve fázi tzv. předběžného šetření, tedy na dobu mezi tím, kdy se ordinář dozví o podezření ze spáchání trestného činu, a oznámením spáchání trestného činu Kongregaci pro nauku víry a civilním orgánům činným v trestním řízení.

3.1 *Kolegium osob, z nichž diecézní biskup sestavuje vyšetřovací komisi*

Diecézní biskup vytvoří pro svou diecézi kolegium o třech až pěti členech, jimiž jsou vyzrálé osobnosti se vzděláním nebo alespoň zkušenostmi v oblasti kanonického nebo civilního práva, psychologie a sexologie. Toto kolegium je pouze jakýsi rezervoár osob, z nichž pak diecézní biskup v případě obdržení informace o podezření ze spáchání trestného činu jeho podřízeným jmenuje komisi, která provede konkrétní šetření. Bez pověření biskupa nebo generálního vikáře členové kolegia ještě nemají žádné pravomoci (15, 16). Všichni členové kolegia jsou vázáni mlčenlivostí ohledně projednávaných případů a informace k případům smí podávat jen tiskový mluvčí diecéze (17). Kolegium může vzniknout i jako interdiecézní, není-li diecézní biskup schopen vytvořit takovýto sbor osob sám (18).

Co se týče rozdělení kompetencí pro vyšetřování těchto trestných činů, platí zásada, že diecézní biskup je zodpovědný za šetření všech trestných činů vzniklých v souvislosti s pastorační službou na území jeho diecéze, i když jsou nařčenými členové řeholních institutů, společností apoštolského života nebo duchovní inkardinovaní do jiné diecéze, a trestných činů spáchaných jemu podřízenými osobami mimo jeho diecézi, pokud byly spáchány mimo pastorační službu. K naplnění této zásady si diecézní biskupové poskytnou potřebnou součinnost (19). Vyšší představení šetří trestné činy spáchané mimo pastorační službu jejich podřízenými a osobami trvale přebývajícími v jejich domech, a to

bud' sami s pomocí vlastních orgánů, nebo mohou využít služeb diecéze, na jejímž území mělo dojít k ohlášenému trestnému činu (20).

3.2 Oznámení o podezření ze spáchání trestného činu

Oznamovací povinnost vůči ordináři má každý, kdo má informaci o spáchání trestného činu, o němž je řeč v odst. 1 Směrnice, klerikem, ať byl spáchán v souvislosti se službou v církvi nebo mimo ni, anebo osobou bez svěcení, pokud se ho dopustila při výkonu aktivit konaných jménem církve či církevní instituce. Tuto povinnost má i při důvodném podezření ze spáchání těchto činů nebo má-li informaci o důvodném nebezpečí jejich spáchání (21).

Místem, kam se má takovéto oznámení směřovat, byl zvolen úřad generálního vikáře, a to s ohledem na jeho všeobecnou známost mezi věřícími i nevěřícími a na pevnost a známost sídla. Úřad diecézního biskupa se nejevil vhodný, protože v první fázi je lepší, aby nejvyšší autorita diecéze zůstala mírně v pozadí (21).

Generální vikář může být informován držitelem informace přímo nebo prostřednictvím děkana nebo faráře. Využití prostřednictví jiných duchovních může situaci usnadnit především laikům, kteří nabyli nějaké poznatky o trestném činu (21). V takovém případě ale platí absolutní zákaz pro duchovní požádané o předání informace generálnímu vikáři provádět jakékoli šetření nebo jen rozhovor s nařčeným o dané věci (22), a to z důvodu nebezpečí zmaření dalšího šetření.

Jedná-li se o delikt řeholníka spáchaný mimo pastorační službu, generální vikář předá tuto informaci příslušnému vyššímu představenému (23).

Oznamovatel má právo na utajení svého jména před nařčeným, zvláště pokud by se jednalo o trestný čin spáchaný ve spojení se zneužitím svátosti smíření (24).

3.3 Předběžné šetření hodnověrnosti oznámení

Když generální vikář obdrží informaci o podezření ze spáchání trestného činu, informuje diecézního biskupa, popřípadě příslušného vyšší-

ho představeného, byl-li nařčen jeho podřízený, a tito dále spolupracují na vyřešení případu (25).

Diecézní biskup, případně generální vikář, vytvoří komisi, do níž jmenuje jednoho nebo více členů kolegia. Pokud má komise více členů, jeden je jmenován moderátorem. K nim jmenuje notáře, jehož podpis je na všech listinách nutný k jejich platnosti (25.1).

Je-li nařčený řeholník a jeho vyšší představený jej okamžitě odstraní z duchovní správy, diecézní biskup to respektuje, ale toto opatření nemůže být důvodem k upuštění od vyšetření záležitosti (25.2). V případě, že nařčený řeholník nespáchal trestný čin v souvislosti s pastorační službou, a tím šetření spadá do kompetence jeho vyššího představeného, dohodne se vyšší představený s diecézním biskupem, zda k šetření využije služeb diecéze, nebo půjde vlastní cestou. Provádí-li vyšší představený šetření sám, je třeba, aby následně informoval diecézního biskupa o výsledku (25.3), protože podle dikce *Lettera circolare per aiutare le conferenze episcopali nel preparare linee guida per il trattamento dei casi di abuso sessuale nei confronti di minori da parte di chierici* je zodpovědnost za tyto záležitosti na diecézních biskupech. Odpovědnost biskupů za vše, co se týče jimi řízené pastorační služby, je důvodem ustanovení Směrnice, že pokud by vyšší představený jako první obdržel informaci o trestném činu svého podřízeného, spáchaném v souvislosti s pastorační službou konanou pod vedením diecézního biskupa, musí neprodleně informovat diecézního biskupa a spolupracovat s ním na vyšetřování, které je zde v kompetenci diecézního biskupa (25.4). A pokud by diecézní biskup obdržel informaci o zanedbání nebo nečinnosti vyššího představeného při řešení trestného činu, jehož vyšetřování je zcela v kompetenci vyššího představeného, je povinen o tom informovat Kongregaci pro nauku víry (25.5).

Komise provádí šetření hodnověrnosti oznámení o spáchání trestného činu (26).

S ohledem na ustanovení českého civilního práva není komisi dovoleno kontaktovat poškozeného neboli oběť trestného činu, pokud tato je nezletilá, což by mohlo být mařením civilního vyšetřování. I v případě, že oznamovatelem je sama oběť mladší osmnácti let, jedná komise s jejími zákonnými zástupci (27).

Komise začíná vyšetřování zpravidla dotazováním oznamovatele, není-li totožný s poškozeným. Je-li oznamovatelem poškozený mladší osmnácti let, dotazuje se komise jeho zákonných zástupců. Komise musí jednat s úctou a respektem, ale zároveň musí taktně poučit oznamova-

tele nebo jeho zákonné zástupce a svědky o kanonickoprávních a civilněprávních důsledcích křivého obvinění. Komise s jejich tvrzeními nepolemizuje, nevyvrací je ani nepotvrzuje, jen je zaznamenaná, spolu s otázkami, které byly při šetření položeny. Zápis musí dále obsahovat místo, datum a hodinu provedení šetření a jména a podpisy vypovídajícího, přítomných členů komise a notáře, jenž zápis provedl (28).

Smyslem šetření je prozkoumat důvěryhodnost oznamovatele, vztahy oznamovatele a nařčeného a zda sklony k problémovému jednání postřehl i někdo jiný. K tomu jsou dotazovány osoby, které se vyskytovaly v okolí nařčeného v době spáchání trestného činu (29). Pro větší operativnost šetření Směrnice dovoluje komisi provádět šetření i mimo území diecézního biskupa, který ji ustanovil, a předpokládá souhlas místního biskupa s její prací (30).

Po šetření u oznamovatele kontaktuje komise nařčeného. Výjimku tvoří situace, kdy je nebezpečí, že by pak ovlivnil svědky, nebo jsou na překážku jiné vážné důvody. Komise mu ale nesdělují jména oznamovatelů, ani co která osoba přesně uvedla. Nařčený má právo vyjádřit se k nařčení a navrhnout důkazy své nevin, které musí být v této fázi provedeny, leda by tomu bránily závažné okolnosti. Komise jej také upozorní na právo zvolit si obhájce (31).

Směrnice se ale snaží vyhnout necitlivému přístupu. Proto dává také možnost, aby v případě, že se spáchání trestného činu jeví od počátku z důvodu věku nebo zdravotního stavu nařčeného vyloučené a nařčenému by hrozila ze sdělení nařčení neúměrná psychická újma, bylo šetření provedeno bez jeho účasti, a v případě prokazatelného jednoznačného vyvrácení reálného základu nařčení všemi svědky smí diecézní biskup rozhodnout o neinformování nařčeného o nařčení (32).

Šetření musí být rychlé. Může trvat jen několik dnů a komise pak s jeho výsledky seznámí diecézního biskupa. Ten s definitivní platností rozhodne, zda považuje nařčení za hodnověrné (33).

V případě, že diecézní biskup nabude přesvědčení o důvodnosti nařčení, neprodleně ochrannou suspenzí podle kán. 1722 *CIC* a případně i jinými vhodnými prostředky vyloučí možnost pokračovat v trestné činnosti, například nařízením pobytu nařčenému na určeném místě (34.1). Pokud je trestný čin, z něhož je obviněný nařčen, současně trestným činem v civilním právu, pověří generálního vikáře nebo jinou osobu oznámit věc spolu se skutečnostmi osvědčujícími hodnověrnost podezření orgánům činným v trestním řízení. Záležitost oznamuje i v případě pravděpodobného promlčení podle sekulárního trestního práva, neboť

posouzení tohoto promlčení přísluší státním orgánům činným v trestním řízení (34.2). A samozřejmě oznámí záležitost Kongregaci pro nauku víry a přiloží důkazy získané během šetření a své vyjádření (34.3).

Směrnice pamatuje i na situaci, kdy se diecézní biskup o trestném činu dozví z vyšetřování obviněného orgány civilní justice nebo souběžně s oznámením biskupovi začalo probíhat civilní šetření. V takovém případě již diecézní biskup neprovádí šetření vlastní komisí, ale věc neprodleně oznámí Kongregaci pro nauku víry a provede opatření k zabránění obviněnému v konání trestné činnosti suspenzí, případně zákazem nebo příkazem pobytu (35).

V naléhavých případech, za které se považují ty, kde je pravděpodobnost spáchání činu velmi vysoká a především hrozí nebezpečí pokračování v trestné činnosti, diecézní biskup pozastaví ochrannou suspenzí nařčenému činnost ihned a provede opatření k odvrácení pokračování nebo opakování trestné činnosti (36). Teprve pak sestaví komisi a podle výsledku jejího šetření rozhodne o pokračování v trestním řízení nebo o odvolání přijatých opatření (37).

Jsou-li nařčeny osoby pověřené přijímáním informací a rozhodováním o trestném činu, řeší Směrnice tento konflikt zájmů následovně: Jedná-li se o osoby podřízené diecéznímu biskupovi, další šetření provádí sám biskup podle této Směrnice, s výjimkou nezbytných úprav (38). Je-li nařčen diecézní biskup, je šetřením pověřen metropolita. A jedná-li se o metropolitu samého, pak služebně nejstarší biskup provincie oznámí záležitost Kongregaci pro nauku víry, aby rozhodla o dalším postupu (39). Pokud je nařčen vyšší představený, informuje diecézní biskup diecéze, na jejímž území měl být trestný čin spáchán, o této skutečnosti jeho představené, a pokud nejsou, pak přímo Kongregaci pro nauku víry (40).

3.4 Postup po oznámení trestného činu Kongregaci pro nauku víry

Po oznámení Kongregaci pro nauku víry se diecézní biskup řídí jejími pokyny (41). Je-li pověřen zavést soudní trestní řízení ve své diecézi, dodrží požadavky Kongregace a normy vydané Kongregací pro tyto případy, přičemž členové komise provádějící předběžná šetření nesmějí být v této záležitosti soudci z důvodu rizika podjatosti (42). Rozhodnutí tribunálu spolu s případným odvoláním se obviněného se zasílá Kongregaci pro nauku víry (43). Tato pak může řešit případ sama, nebo pověřit

jiný soud druhé instance řešením případu ve druhém stupni. Soud první instance pak tomu soudu postoupí spis a soud druhé instance po vyřešení věci předá výsledky svého šetření opět Kongregaci (44).

3.5 Nařčení osob bez svěcení v pracovněprávním vztahu k církvi, církvi podléhajícím institucím a dobrovolných spolupracovníků

Sedmý článek směrnice řeší postup v případě nařčení osob bez svěcení, které jsou v zaměstnaneckém poměru k církvi, podléhají církevním institucím nebo jsou jejich dobrovolnými spolupracovníky (45). Je zde tedy snaha postihnout všechny situace i té nejvolnější spolupráce s církvi. Není zde omezení na vztahy vycházející z dříve uzavřených smluv (46).

Kontaktní osobou pro podání podezření ze spáchání trestného činu je generální vikář diecéze, v níž je osoba zaměstnána nebo již podléhá právníká osoba, v rámci jejíž činnosti k trestnému činu došlo (46).

Diecézní biskup nebo generální vikář sestaví komisi, která případ prošetří (47). A je-li šetřením nařčení shledáno důvodným, diecézní biskup nebo generální vikář provede opatření zamezující pokračování trestné činnosti a informuje orgány činné v trestním řízení (48).

Pokud se šetřením jednoznačně nepotvrdí, ale ani nevyvrátí podezření ze spáchání trestného činu, je na diecézním biskupovi zvážit případné přerazení pracovníka na činnost, v níž by se možnost spáchání trestného činu zcela vyloučila (49).

3.6 Zacházení s nařčeným

Směrnice používá termín nařčený pro označení jak podezřelého, tak obviněného, aby se vyhnula různosti terminologie v různých fázích trestního procesu.

Způsobu jednání s nařčeným je věnován osmý článek Směrnice. Zdůrazňuje, že ani důvodné podezření ze spáchání trestného činu, vzešlé z výsledků šetření komise, neruší presumpci nevinu a že o vině s konečnou platností rozhodne orgán pověřený Kongregací pro nauku víry nebo ona sama. Proto k nařčenému přistupují s náležitou úctou a bez předpojatosti (50).

Nařčený má právo zvolit si obhájce již v předběžném šetření před komisí (51).

Zaměstnanec církve má také do konečného rozhodnutí o vině příslušným světským nebo církevním soudem právo na zajištění spravedlivého a vhodného hmotného zabezpečení (52).

Byl-li nařčenému klerikovi jako předběžné opatření uložen pobyt ve vhodném církevním zařízení a nařčený se tomuto opatření podřídil, jeho pobyt hradí diecéze, ve které jako duchovní působí. V případě pravomocného odsouzení příslušným církevním soudem je odsouzený povinen tyto náklady diecézi uhradit. V případě zprošťujícího rozhodnutí příslušného církevního soudu náklady nehradí (53).

Po celou dobu šetření a procesu, včetně případného výkonu trestu, má být nařčenému zajištěna duchovní a odborná pomoc (54).

Po pravomocném odsouzení nařčeného klerika příslušným světským nebo církevním soudem a po vykonání uložených trestů diecézní biskup rozhodne o další formě služby odsouzeného tak, aby nemohlo dojít k recidivě nebo pohoršení. Pokud není schopen vytvořit odpovídající pracovní místo sám, pokusí se hledat řešení ve spolupráci s jiným diecézním biskupem (55).

Pokud byl odsouzený zbaven klerického stavu nebo jej není možno dále zaměstnat v církvi, diecézní biskup mu vhodně pomůže zařadit se do civilního života, včetně materiální pomoci po vhodné překlenovací dobu. Po stabilizaci svých poměrů je však odsouzený povinen poskytnutou materiální pomoc vrátit (56). Opatření je zavedeno proto, aby pachatel trestného činu nebyl zvýhodňován.

V případě, že odsouzeným je osoba bez svěcení v pracovněprávním vztahu k církvi nebo k církvi podléhající instituci, má se diecézní biskup podle svých možností vynasnažit být jí nápomocen v hledání nového uplatnění v civilním sektoru (57).

Směrnice pamatuje i na situace, kdy nařčený bude zproštěn obvinění. V tomto případě mu má být diecézní biskup nápomocen v úsilí o nápravu dobrého jména a uplatnění náhrady za vzniklou újmu (58). V případě, že církevní soud důvodně osvobodí nařčeného již odsouzeného civilním soudem, má mu diecézní biskup pomoci s obnovou řízení před civilním soudem (59).

3.7 Oběti sexuálního zneužívání

Směrnice se pak v článku 9 věnuje také péči o oběti trestného činu. Diecézní biskup ji obětem poskytne hned, jakmile předběžným šetřením

zjistí, že nařčení je důvodné. Jedná se především o pomoc psychologickou a pastorační, kterou poskytuje i obětem již promlčených trestných činů (60).

Pokud je následkem trestného činu početí dítěte, diecézní biskup spolupůsobí na vytvoření podmínek pro jeho důstojné narození a následný život a postará se, aby delikvent dostál vzniklé odpovědnosti vůči matce a dítěti (61).

Směrnice také připomíná hierarchický rekurz podle kán. 1722 a následujících jako opravný prostředek, jímž se oběti a jejich zákonní zástupci mohou domáhat nápravy, pokud nesouhlasí s postupem diecézního biskupa v jejich záležitosti (62).

4. ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ SMĚRNICE

Směrnice před vyhlášením podléhá schválení Kongregace pro nauku víry a nabude účinnosti jeden měsíc od publikování v *Aktech České biskupské konference*. Bude závazná ve všech diecézích na území České republiky (63).

Její změny nebo zrušení mohou vzejít jedině z rozhodnutí plenárního zasedání České biskupské konference a rovněž podléhají schválení Apoštolským stolicí (64).

Předpokládá se, že diecézní biskupové k ní na svých územích vydají prováděcí vyhlášku, v níž Směrnici přizpůsobí podmínkám své diecéze, zvláště co do stanovení kontaktní osoby, pokud by se některému biskupovi generální vikář nejevil nejvhodnější kontaktní osobou (65).

Aby směrnice mohla dosáhnout svého smyslu, je nezbytné především vhodným způsobem v každé diecézi dát mezi lid ve známost informaci o kontaktních osobách, což je dalším úkolem diecézních biskupů (66).

A dále se stanoví, že podle této Směrnice se postupuje i při šetření případů, které nastaly před její účinností (67).

ZÁVĚR

Směrnice především usiluje o spravedlivé předběžné šetření v případech nařčení z trestného činu sexuálního zneužití nebo pornografie nezletilých či jiných útoků na jejich tělesnou či morální integritu v této ob-

lasti. Klade si za cíl zajistit ochranu těm, kdo byli nařčeni nespravedlivě, a současně zajistit rychlé a efektivní vyřešení případů, kdy ke spáchání trestného činu došlo. Neopomíná také preventivní opatření ani pomoc obětem. Je potřeba říci, že v prostoru ČBK s podobnými delikty zatím naštěstí není četná zkušenost. Po zavedení Směrnice do praxe se jistě ukáže potřeba některých úprav a dotažení, jimiž Směrnice jistě projde, a bude tak získávat na své dokonalosti. Nicméně doufejme, že důslednou aplikací ustanovení v části prevence bude případů, které by se podle ní měly řešit, co nejméně.

**Norms of the Czech Bishops' Conference
for Proceedings Concerning Allegations of Sexual Offenses**

Key words: Directive; Sexual offenses of clergy; Dignity; Integrity; Moral development of minors; Child pornography; Minor; Preliminary investigation; Prevention; Victim assistance

Abstrakt: Based on the *Lettera del cardinale William Levada per la presentazione della circolare alle conferenze episcopali sulle linee Guida per i casi di abuso sessuale nei confronti di minori da parte di chierici* of 3 May 2011, on behalf of ČBK, a Directive was prepared to discuss the cases of sexual abuse of minors by clergy, adapted to the specific situation in the Czech Bishops' Conference. The Directive aims to ensure the prevention of these cases, to provide clear and fair rules for a preliminary investigation on the suspicion of committing a crime, and providing assistance to the victims. The Directive is the first attempt of this kind in this country and will undoubtedly in the future evolve with the experience gained from its use.

Dr. Libor Botek, Th.D.
Katedra církevního práva
CMTF UP
Univerzitní 22
771 11 Olomouc